

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ ГІНЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ПІДГОСТРИЙ ПЕРІОД ПІСЛЯ ОПЕРАТИВНИХ ВТРУЧАНЬ НА ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ ОРГАНАХ В УМОВАХ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЗАКЛАДУ (Загальні положення та сучасні досягнення)

Проф. О. І. СЕРДЮК^{1,2}, доц. О. В. ДОЛЕНКО^{1,2}, Л. М. ПАТОКА¹, доц. Н. В. ПРОСОЛЕНКО¹

¹ Харківська медична академія післядипломної освіти,

² ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”», Харків, Україна

Наведено законодавчі положення, які регламентують проведення реабілітаційного лікування в умовах санаторно-курортного закладу, основні принципи організації медичної реабілітації, сучасні можливості та досягнення у реалізації визначеної мети. Доведено переваги санаторно-курортного закладу ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”» у проведенні реабілітаційного відновлювального лікування хворих гінекологічного профілю у підгострий період після оперативних втручань на жіночих статевих органах.

Ключові слова: принципи організації, медична реабілітація, хворі гінекологічного профілю, підгострий період, оперативні втручання, відновлювальне лікування, санаторно-курортний заклад.

Останніми роками спостерігається чітка тенденція до збільшення захворювань жіночої статевої системи, важливим чинником яких вважається несвоєчасне призначення курсу реабілітаційних заходів, зокрема після оперативних втручань на статевих органах. Велику частку пацієнток становлять жінки репродуктивного віку, соціально активні, працездатні, які потребують проведення етапу санаторно-курортної реабілітації [1–3].

Актуальність проведення реабілітаційного відновлювального лікування у хворих, які перенесли оперативні втручання на жіночих статевих органах, зумовлена насамперед відновленням специфічних функцій жіночого організму (репродуктивної, статевої, менструальної тощо) та спрямована на нормалізацію адаптаційно-компенсаторних механізмів, підвищення загальної імунореактивності організму, збереження та досягнення максимального рівня працездатності жінки [2, 4–6].

Реабілітаційне відділення функціонує відповідно до Конституції України та інших законодавчих актів у ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”», зокрема Основ законодавства України про охорону здоров'я (2006), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження загального положення про санаторно-курортний заклад» (2001), Постанови Правління Фонду соціального страхування України від 13.07.2017 р. № 39, а також згідно з Положенням «Про реабілітаційне відділення за профілем “Інша соматична реабілітація та відновлювальне лікування хворих у підгострий період після оперативних втручань на жіночих статевих органах”», затвердженим Рішенням правління Приватного акціонерного товариства (ПрАТ) «Укрпрофоздо- ровниця» (2017), статутом закладу [7–10].

Від січня 2018 р. і дотепер у ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”» проведено реабілітаційне відновлювальне лікування 182 хворих гінекологічного профілю, яке полягає у профілактиці розвитку супровідних та запобігання ускладненням перебігу хронічних захворювань, профілактиці спайкового процесу органів малого тазу, посиленні процесів регенерації, покращенні трофіки тканин та запобігання за рахунок зниження тривалості та об'єму медикаментозного лікування таким ускладненням, як алергічні реакції, токсемія, системний дисбактеріоз, порушення обміну речовин.

Санаторій «Березівські мінеральні води» як унікальний за своїм складом бальнеологічний курорт має вищу категорію акредитації, статус клінічного закладу охорони здоров'я. Тут запропоновано повний обсяг діагностичних та лікувальних послуг відповідно до чинних стандартів та клінічних протоколів санаторно-курортного лікування, затверджених відповідними наказами МОЗ України. Заклад має розвинену медичну інфраструктуру, необхідне сучасне медичне обладнання та устаткування для надання висококваліфікованої реабілітаційної допомоги хворим [8, 10].

Потужний реабілітаційний потенціал санаторію, зумовлений, у першу чергу, наявністю власних природних гідромінеральних ресурсів — природної лікувальної маломінералізованої води «Березівська», яка завдяки своїм властивостям прискорює процеси регенерації тканин після оперативних втручань, нормалізує процеси обміну речовин, має виражену протизапальну і протинабрякову дію; високомінералізованої хлоридно-натрієвої, йодобромної води глибинного Березівського родовища (1650 м), яка при зовнішньому застосуванні забезпечує високу ефективність реабілітації пацієнток.

Ці власні природні лікувальні засоби вдало поєднуються з природними лікувальними засобами інших курортів: Бориславльським озокеритом, лікувальними пелоїдами Слов'янського та Куяльницького родовищ, Полтавським бішофітом тощо.

Велику роль відіграють і сприятливі лікувальні кліматичні особливості лісо-степової зони України з помірною вологістю повітря, невеликими і рідкими перепадами атмосферного тиску, наявністю умов для теренкуру і дозованої лікувальної «нордичної» ходьби, що має особливе значення для хворих у періоді реконвалесценції за рахунок покращення кровообігу органів малого тазу після перенесених оперативних втручань.

Високий рівень реабілітаційних заходів у санаторії досягнуто завдяки широкому застосуванню сучасних методів: апаратної фізіотерапії (електро-, світло-, магнітно-інфрачервоної, лазеротерапії, ультразвукового впливу тощо), механотерапії, лікувальної гімнастики, масажу, бальнео-, гідрокінезотерапії (у 25-метровому басейні з мінеральною водою середньоглибинного Березівського родовища — 840 м).

Крім цього, успішно використовуються методи народної і нетрадиційної терапії (фіто-, голкорекфлекс-, психо-, термо-, гірудотерапія тощо). Загалом у санаторії виконується 86 видів процедур.

Медичний персонал закладу має відповідну підготовку, регулярно підвищує кваліфікацію на циклах профільних кафедр Харківської медичної академії післядипломної освіти (ХМАПО).

У санаторії як клінічному закладі охорони здоров'я на підставі договору про клінічну базу з ХМАПО та ДУ «Український медичний центр акушерства, гінекології та репродуктології» МОЗ України організуються систематичний науково-методичний, консультативний супровід та curaція хворих у відділенні реабілітації фахівцями професорсько-викладацького складу профільних кафедр академії: соціальної медицини та управління в охороні здоров'я, акушерства, гінекології та репродуктології, ультразвукової діагностики, а також кафедри фізіотерапії, курортології і медичної реабілітації.

Безумовною перевагою санаторію є незначна віддаленість його від клінік м. Харкова (до 20 км), що має важливе значення і зменшує певні транспортні ризики для хворих, які перенесли оперативні втручання на органах жіночої статеві системи.

Близькість до міста створює реальні умови для постійної співпраці лікарів реабілітаційного відділення з лікарями закладів охорони здоров'я, що надавали допомогу хворим у гострий період, і таким чином забезпечує наступність проведення лікувальних і реабілітаційних заходів.

Слід зазначити, що основні принципи організації медичної реабілітації у ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”» ґрунтуються на своєчасному ранньому початку, послідовності, комплексності та цілеспрямованості лікувальних реабілітаційних заходів, індивідуальному підході, програмуванні, етапності медичної реабілітації, а саме — на постгоспітальному етапі відновлювального лікування.

Відповідно до Положення «Про порядок медичного відбору хворих гінекологічного профілю у підгострий період після оперативних втручань на жіночих статевих органах», затвердженого Рішенням правління ПрАТ «Укрпрофоздоровниця» (2017), направлення пацієнок до реабілітаційного відділення здійснюється зі стаціонару закладів охорони здоров'я за рекомендацією лікуючого лікаря та наявності висновку ЛКК (лікарсько-консультативної комісії) відповідно до медичних показань (форма № 035/0).

У разі направлення на лікування до реабілітаційного відділення працюючим хворим видається листок непрацездатності відповідно до Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, які затверджені відповідними наказами МОЗ України, Міністерства праці та соціальної політики України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності [9, 11, 12].

Здійснення динамічного контролю за процесом медичної реабілітації проводиться шляхом проведення аналізу результатів відновлювального лікування у відділеннях реабілітації санаторію шляхом визначення критеріїв ефективності заходів медичної реабілітації, організації і впровадження системи контролю якості наданих медичних та санаторно-курортних послуг.

Досвід успішної організації медичної реабілітації хворих гінекологічного профілю в підгострий період після оперативних втручань на жіночих статевих органах та хворих із різноманітною соматичною патологією у ДП «Клінічний санаторій “Курорт Березівські мінеральні води”», наявність високого реабілітаційного потенціалу, незначна віддаленість від міста, тісний зв'язок оздоровниці із закладами охорони здоров'я, де хворі проходять лікування, та з науковими медичними клініками Харкова, що здійснюють науково-методичний та консультативний супровід реабілітаційних заходів у санаторії, визначають його абсолютну перевагу та відсутність альтернативної конкуренції у виборі місця надання реабілітаційних послуг населенню Харківської та прилеглих до неї областей.

Список літератури

1. *Евсеева М. М.* Использование природных лечебных факторов при лечении, реабилитации и профилактики гинекологических заболеваний / М. М. Евсеева // Вопросы курортологии.— 2006.— № 4.— С. 44–49.
2. *Кочет Т. М.* Факторы риска и профилактика образо-

- вання послеоперационных спаек при проведении консервативной миомэктомии / Т. М. Кочет // Репродуктивное здоровье женщины.— 2008.— Т. 4.— С. 154–155.
3. Физические методы в лечении и медицинской реабилитации больных / И. З. Самосюк, Н. В. Чухраев,

- С. Т. Зубкова [и др.]; под ред. И. З. Самосюка.— К.: Здоров'я, 2004.— 624 с.
4. Сучасні можливості профілактики інтраопераційних ускладнень при органозберігальних втручаннях на органах малого тазу / А. Г. Корнацька, Г. В. Чубей, М. В. Бражук, В. К. Кондратюк // Клінічна хірургія.— 2014.— Т. 6, № 62.— 65 с.
  5. *Стругацкий В. М.* К вопросу о тактике восстановительного санаторно-курортного лечения в современной гинекологии / В. М. Стругацкий // Актуальные проблемы восстановительной медицины, курортологии и физиотерапии.— М., 2001.— С. 188–189.
  6. United Nations Economic Commission for Europe and United Nations Population Fund (1997–1999), Fertility and Family Surveys in Countries of the ECE Region // Standard Country Reports.— Geneva, 2000.
  7. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-ХІІ (редакція станом на 10.06.2018).— URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/90/2801-12>
  8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про санаторно-курортний заклад» від 11.07.2001 р. № 805.— URL: www.zakon.rada.gov.ua/90/805-2001
  9. Постанова Правління Фонду соціального страхування України «Про затвердження порядку відшкодування витрат на надані послуги з лікування застрахованих осіб після перенесених захворювань у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України» від 13.07.2017 р. № 39.— URL: www.fssu.gov.ua/doccatalog/document?id=948255
  10. Наказ МОЗ України «Про затвердження клінічних протоколів санаторно-курортного лікування в санаторно-курортних закладах» від 06.02.2008 р. № 56.— URL: www.seach.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/nsf/link1/MOZ8010html
  11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкції щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» від 28.04.2012 р. № 661/20974, із змінами і доповненнями МОЗ від 26.01.2018 р. № 157.— URL: www.zakon.rada.gov.ua/90/z0661-12
  12. Наказ МОЗ України «Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян» від 13.11.2001 р. № 455.— URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1005-01

**ОРГАНИЗАЦИЯ И ОСОБЕННОСТИ РЕАБИЛИТАЦИИ БОЛЬНЫХ
ГИНЕКОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ В ПОДОСТРОМ ПЕРИОДЕ
ПОСЛЕ ОПЕРАТИВНЫХ ВМЕШАТЕЛЬСТВ НА ЖЕНСКИХ ПОЛОВЫХ ОРГАНАХ
В УСЛОВИЯХ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЛЕЧЕНИЯ
(Общие положения и современные достижения)**

А. И. СЕРДИУК, О. В. ДОЛЕНКО, Л. Н. ПАТОКА, Н. В. ПРОСОЛЕНКО

Приведены законодательные положения, регламентирующие проведение реабилитационного лечения в условиях санаторно-курортного учреждения, основные принципы организации медицинской реабилитации, современные возможности и достижения в реализации поставленной цели. Доказаны преимущества ДП «Клинический санаторий “Курорт Березовские минеральные воды”» в проведении реабилитационного восстановительного лечения больных гинекологического профиля в подострый период после оперативных вмешательств на женских половых органах.

Ключевые слова: принципы организации, медицинская реабилитация, больные гинекологического профиля, подострый период, оперативные вмешательства, восстановительное лечение, санаторно-курортное учреждение.

**ORGANIZATION AND FEATURES OF REABILITATION OF GYNECOLOGICAL PATIENTS
WITHIN SUBACUTE PERIOD AFTER SURGERY ON FEMALE REPRODUCTIVE ORGANS
IN CONDITIONS OF SANATORIUM-RESORT TREATMENT
(General remarks and modern achievements)**

O. I. SERDIUK, O. V. DOLENKO, L. M. PATOKA, N. V. PROSOLENKO

Legal provisions governing the rehabilitation treatment in resort facilities, basic principles of medical rehabilitation, advanced capabilities and achievements in implementation of a particular purpose are reported. The benefits of spa facilities «Clinical Health Resort “Berezovski Mineralni Vody”» in restorative rehabilitation treatment in gynecology patients in subacute period after surgery on female reproductive organs were proven.

Key words: principles of organization, medical rehabilitation, gynecology patients, subacute period, surgery, operative interventions, restorative treatment, clinical health resort facilities.

Надійшла 28.07.2018